

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

**Y-EREN PETROL VE PETROL ÜRÜNLERİ TAŞIMACILIK OTOMOTİV GIDA
TURİZM İNŞAAT TAAHHÜT SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2022/101350

Karar Tarihi : 9/4/2026

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Y-Eren Petrol Ve Petrol Ürünleri Taşımacılık Otomotiv Gıda
Turizm İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Bilge CİVA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, ... Mahallesi ... ada ... parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan yapılar nedeniyle söz konusu taşınmazda vasıf değişikliği işlemi yapılıp yapılamayacağı hususunda İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğünden görüş istemiştir. İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü personelleri ilgili taşınmazda araştırma ve tespitlerde bulunmuştur.

3. İzmir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü personeline 23/6/2022 tarihinde söz konusu taşınmaza ilişkin tespitler uyarınca tutanak düzenlenmiştir. Tutanakta parsel üzerine yer yer çakıl, moloz ve kiremit döküldüğü, toprakta sıkıştırma, teraslama, dolgu ve kazı yapıldığı, küçükbaş hayvan ağılı bulunduğu, çelik konstrüksiyon depo alanının çevresine beton döküldüğü, bir ahşap yapı, iki su basmanlı taş kaplama yapı, bir konteyner yapı olduğu, arazide 63.463,3 metrekare alanın tarım dışı amaçla kullanıldığı, arazinin köy merası niteliğinde olup Menemen Belediyesi adına kayıtlı olduğu, söz konusu parselin İzmir Menemen Büyük Ova koruma alanı içinde kaldığı belirtilmiştir. Tutanağın devamında söz konusu tespitlere ilişkin çekilen fotoğraflara yer verilmiştir.

4. Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü tutanak doğrultusunda 20/7/2022 tarihinde başvuru hakkında izin almadan, mülkiyeti Menemen Belediyesine ait olan Büyük Ova koruma alanı içindeki ... Mahallesi ... ada ... parsel üzerinde taş yapı, ahşap yapı ve konteynır yapılarak arazinin tarım dışı kullanıldığı gerekçesiyle arazi sahibine veya araziyi bozana idari yaptırım uygulanmasını öngören 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 21. maddesinin (a) bendi uyarınca 11.926 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. İdari yaptırım tutanağı başvuruca 6/8/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir.

5. Başvuru vekili, idari yaptırım tutanağının iptali amacıyla 12/8/2022 tarihli dilekçeyle Menemen Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurmuştur. Başvuru dilekçesinde söz konusu yapıları başvuruca'nın inşa etmediğini, başvuruca'nın araziyi kiraladığı tarihte yapıların mevcut olduğunu, taşınmazın işletmesinin 17/3/2020 tarihinde başka bir şirkete devredildiğini, bu durumun kiraya veren idareye bildirildiğini, failin kim olduğu, yapıların hangi tarihte ve kimin kiracı olduğu dönemde yapıldığı, arazinin tarımsal niteliğini kaybedip kaybetmediği belirlenmeden idari para cezası uygulanmasının haksız olduğunu, teknolojik sistemler aracılığıyla yapıların hangi tarihte inşa edildiğine ilişkin bir inceleme yapılmadığını ileri sürmüştür.

6. Başvuru vekili; dilekçesine ayrıca akaryakıt istasyonunun başka bir şirkete devredildiğine dair noterde gerçekleşen 17/3/2020 tarihli işletme devir sözleşmesini, istasyonun satılması nedeniyle ... Mahallesi ... sayılı parselde yer alan ve başvuruca'nın kiraladığı arazinin istasyonun satıldığı şirkete devredildiğine ilişkin 10/9/2020 tarihli yazıyı, başvuruca'nın kiraladığı taşınmazın 1/9/2020 tarihi itibarıyla boşaltıldığına ilişkin 10/9/2020 tarihli yazıyı eklemiştir. Hâkimlik tarafından 16/8/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmış; tensip tutanağında idari yaptırma ilişkin bilgi ve belgelerin Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden istenmesine karar verilmiştir.

7. Menemen İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, dosyaya sunduğu müzekkere cevabında idari para cezasının yasaya uygun olduğunu belirterek dayanak belgeleri dosyaya ibraz etmiştir. Bu kapsamda idari yaptırım karar tutanağı, tebliğat belgesi, olaya ilişkin tutanak, fotoğraflar, parsel sorgu sonucu, Toprak Koruma Kurulu kararı sonucu alınan ovaların listesi dosya kapsamına sunulmuştur.

8. Hâkimlikçe dosya üzerinden yapılan inceleme sonunda 20/10/2022 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... İzmir Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü teknik elemanlarınca itiraz edene ait İzmir İli Menemen İlçesi ... Mahallesi ... ada ... parsel sayılı taşınmazın mahallinde yapılan incelemede 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında gerekli izinler alınmadan söz konusu parselde taş yapı, ahşap ve konteynır yapıldığı ve tarıma elverişsiz hale getirildiği, dosya içerisindeki fotoğraf kayıtlarıyla da tespit edilmiş ve itiraz eden hakkında 5403 sayılı Yasaya uygun olarak İdari Para Cezası düzenlenmiştir.

İtiraz eden vekili itiraz dilekçesinde; taşınmazı Menemen Belediyesinden bu haliyle kiraladığını ve üzerinde herhangi bir yapı ya da değişiklik yapmadığını bu nedenle cezanın iptalini talep etmişse de; mevcut haliyle taşınmazın tarım dışı amaçla itiraz eden tarafından kullanıldığının tespit edilmiş olması nedeni ile itiraz edenin yapmış olduğu itirazların yerinde olmadığı, idari yaptırım kararının 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 28.

maddesinin 8. fıkrasının (a) bendi gereğince hukuka uygun olduğu sonuç ve kanaatine varılmakla muterizin itirazının reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir... "

9. Başvurucu vekili, karara karşı itiraz dilekçesinde cezaya konu taşınmazları başvurunun inşa etmediğini, cezaya konu yapıların kim tarafından, hangi tarihte inşa edildiği, yapıların inşa edildiği dönemde söz konusu arazinin kimin kullanımında olduğu hususlarında Hâkimlik tarafından araştırma ve değerlendirme yapılmadan, gerekçesiz olarak karar verildiğini ileri sürmüştür. Karşıyaka 2. Sulh Ceza Hâkimliği 8/11/2022 tarihli kararıyla itirazı kesin olarak reddetmiştir.

10. Başvurucu nihai kararı 13/11/2022 tarihinde öğrenmiş; 22/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; yapıların kimin kiracı olduğu dönemde ve hangi tarihte inşa edildiği hususunda bir somutlaştırma yapılmadığını, itiraz merciince sunulan beyan ve deliller hakkında değerlendirme yapılmadığını belirterek karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekcede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvuru, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

14. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamının denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Somut olayda izin almadan mülkiyeti Menemen Belediyesine ait olup Büyük Ova koruma alanı içinde bulunan taşınmaz üzerinde taş yapı, ahşap yapı ve konteyner yapılararak arazinin tarım dışı kullanıldığı gerekçesiyle başvuru hakkında idari para cezası düzenlenmiştir. Sulh Ceza Hâkimliği, itiraza ilişkin incelemesinde mevcut hâliyle taşınmazın tarım dışı amaçla başvuru tarafından kullanıldığının tespit edildiği gerekçesiyle idari para cezasının hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır (bkz. § 8). Başvuru ise Hâkimlik tarafından cezaya konu yapıların kim tarafından yapıldığı, hangi tarihte yapıldığı, yapıların yapıldığı dönemde söz konusu arazinin kimin kullanımında olduğu hususlarında araştırma ve değerlendirme yapılmadan gerekçesiz şekilde karar verildiğini ileri sürmüştür (bkz. § 9).

19. Başvurucunun aşamalarındaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, idari para cezasına konu olayda tarım dışı kullanılan taşınmaz üzerindeki yapıların kim tarafından ve hangi tarihte inşa edildiğinin tespitine ilişkindir.

20. Bir arazinin tarım dışı kullanıldığı gerekçesiyle uygulanan idari yaptırımda, yaptırıma konu alandaki yapıların hangi tarihte ve kim tarafından inşa edildiği esasa etki eden önemli bir unsur olarak kabul edilmelidir. Bu anlamda tarım dışı kullanılan arazinin kullanımının başka bir şirkete devredildiğine, kiralanan taşınmazın başvuru tarafından boşaltıldığına, tarım dışı kullanılan arazi üzerindeki yapıların hangi tarihte inşa edildiğinin teknolojik imkânlar kullanılarak tespit edilebileceğine ilişkin itirazlar uyumsuzluğun sonucuna etki edebilecek niteliktedir.

21. Somut olayda başvuru akaryakıt istasyonunun başka bir şirkete devredildiğine dair noterde gerçekleşen 17/3/2020 tarihli işletme devir sözleşmesinin, istasyonun satılması nedeniyle ... Mahallesi ... sayılı parseldeki kiraladıkları arazinin de istasyonun satıldığı şirkete devredildiğine ilişkin 10/9/2020 tarihli yazının, kiralanan taşınmazın 1/9/2020 tarihi itibarıyla boşaltıldığına ilişkin 10/9/2020 tarihli yazının örneklerini dosya kapsamına sunmuştur (bkz. § 6). Buna karşın söz konusu yapıların hangi tarihte, kim tarafından inşa edildiği, arazinin kim tarafından bozulduğu hususunda gerekçeli kararda Hâkimlik tarafından ayrı ve açık bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. İtiraz mercii de kararında anılan hususlara ilişkin olarak herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

22. Başvuru iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Sulh Ceza Hâkimliğince bu durum gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışılmamış ve başvurunun iddialarına cevap verilmemiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Hâkimlik ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu itibarla kararda yeterli gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

24. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendiren sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetlerin İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Menemen Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/2726 D. İş) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL başvuru harcı ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.